

ZINĀTNES DZĪVES HRONIKA

Jūlijs

1. jūlijā Latvijas Zinātņu akadēmijas (LZA) Lauksaimniecības un meža zinātņu nodaļa (LMZN), Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmija (LLMZA), Latvijas Lauksaimniecības universitāte (LLU), kā arī Latvijas Lauksaimniecības zinātnisko iestāžu Direktoru padome (DP) kopā ar Zemkopības ministrijas (ZM) pārstāvjiem viesojās lauku izmēģinājumu un laboratoriju skatē LLU mācību un pētījumu saimniecībā "Vecauce". Skates dalībnieki iepazinās ar LLU mācību un pētījumu saimniecības "Vecauce" saimnieciskās darbības rezultātiem un attīstības perspektīvām.

4. jūlijā LZA īstenajam loceklim Aivaram Žūriņam — 65.

LZA goda doktoram Jānim Cakulam — 95.

7. jūlijā notika LZA Ķīmijas, bioloģijas un medicīnas zinātņu nodaļas (ĶBMZN) sēde un seminārs "Kā sagatavot konkurētspējīgu projekta pieteikumu programmas "Apvārsnis Eiropa" konkursiem". Lektori *Dr. Šons Makārtijs* un *Dr. Silvija Makārtija* iepazīstināja ar Eiropas Savienības programmas "Apvārsnis Eiropa" aktualitātēm un konkurētspējīgu projektu pieteikumu sagatavošanas principiem.

8. jūlijā LLMZA, LZA LMZN, LLU, kā arī DP kopā ar ZM pārstāvjiem viesojās lauku izmēģinājumu un laboratoriju skatē LLU Zemkopības institūtā Skrīveros.

9. jūlijā LLMZA, LZA LMZN, LLU un DP piedalījās ar ZM atbalstu rīkotajā ikgadējā lauku izmēģinājumu un laboratoriju skatē

Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskajā institūtā "BIOR".

17. jūlijā LZA īstenajam loceklim Grigorijam Veinbergam — 80.

LZA ārzemju loceklim Nikolajam Balabkinam — 95.

22. jūlijā LZA īstenajam loceklim Bruno Andersonam — 70.

LZA īstenajam loceklim Andrejam Krasņikovam — 65.

26. jūlijā Viļānos lauksaimniecības zinātnisko institūciju LLMZA, LZA LMZN un LLU organizētajā un ZM atbalstītajā ikgadējā skatē tika vērtēta Agrolesursu un ekonomikas institūta darbība. Lauku skates dalībnieki iepazinās ar Viļānu zinātnieku plašo pētījumu loku un darbību.

29. jūlijā LZA goda loceklim Imantam Lancmanim — 80.

Valsts prezidents Egils Levits piešķīra Cilvēcinājuma rakstu mākslas vēsturniekam un gleznotājam I. Lancmanim, godinot Rundāles pils atjaunotāju 80 gadu jubilejā.

No **29. jūlija** līdz **6. augustam** LZA 2. stāva izstāžu zālē apmeklētāji varēja iepazīties ar mākslinieces Ingrīdas Ivanas gleznu izstādi "Augšup-lejup".

Augusts

1. augustā LZA goda doktoram Arim Lācim — 85.

LZA korespondētājlocekļi Dalijai Segļinai — 60.

6. augustā notika mākslinieces I. Ivanes izstādes “Augšup-lejup” aizklāšana. LZA Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas (HSZN) priekšsēdētājs Guntis Zemītis pateicās māksliniecei par neparastajā pandēmijas laikā tik saturiski iederīgu izstādi. Klātesošajiem bija iespēja ne tikai apskatīt mākslas darbus, bet arī iepazīties un dalīties pārdomās ar mākslinieci I. Ivani.

12. augustā LZA ārzemju loceklim Meinhardam Klasenam — 85.

LZA ārzemju loceklim Vladimiram Gevorgjanam — 65.

14. augustā LZA ārzemju loceklim Jānim Vārnam — 70.

17. augustā LZA korespondētājloceklim Gunāram Lācim — 50.

19. augustā Rīgas pili Valsts prezidents pasniedza augstākos Latvijas valsts apbalvojumus HSZN locekļiem — Liepājas Universitātes (LiepU) rektorei, profesorei, LiepU Kurzemes Humanitārā institūta vadošajai pētniecei, LZA īstenajai locekļi, valsts emeritētajai zinātniecei *Dr. habil. philol.* Dacei Markus “Par mūža darbu un nozīmīgo veikumu augstākajā izglītībā un zinātnē, latviešu valodas kopšanā un stiprināšanā” un vēsturniekam, arheologam, bijušajam Latvijas Universitātes (LU) Latvijas vēstures institūta (LVI) direktoram, LZA HSZN priekšsēdētājam, akadēmiķim *Dr. hist.* G. Zemītim “Par īpašiem nopelniem Latvijas neatkarības atjaunošanas periodā un ilggadējo darbu arheoloģijā, Latvijas vēstures un arheoloģijas izpētē”.

20. augustā Valsts prezidents pasniedza Triju Zvaigžņu ordeni vēsturniekam, LU LVI pētniekam, LZA goda doktoram *Dr. hist.* Kār-

lim Kangerim “Par mūža ieguldījumu Latvijas valsts vēstures pētniecībā un skaidrošanā sabiedrībai”.

HSZN priekšsēdētājs G. Zemītis festivāla “Lampa” ietvaros vadīja sarunu “Vēstures romāns un vēstures mācišanās”. Sarunas dalībnieki centās atbildēt uz jautājumiem “Kā top vēstures romāns? Cik daudz vēstures ir romānā? Vai vēsturi vispār kādam var iemācīt? Vai vēstures romāni gēdīgi, lai mācītos?”.

23. augustā LZA korespondētājloceklim Konstantīnam Didenko — 75.

27. augustā LZA īstenajam loceklim Oļģertam Krastiņam — 90.

LZA LMZN sadarbībā ar LLMZA parakstīja “Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memorandu”. Memoranda parakstīšana nevalstiskajai organizācijai dos iespēju:

- piedalīties Memoranda padomes darbībā — paust viedokli, iesaistoties dažādu nevalstiskajām organizācijām aktuālu jautājumu risināšanā;
- sekmēt sadarbību ar valsts pārvaldes iestādēm;
- izvirzīt kandidatūru balsojumā par Memoranda padomes nevalstisko organizāciju puses pārstāvjiem nākamajā darbības periodā no 2021. gada 1. novembra līdz 2023. gada 30. aprīlim.

Septembris

1. septembrī LZA ārzemju loceklim Andrejam Daugulim — 70.

2. septembrī LZA goda loceklim Roaldam Dobrovenskim — 85.

LZA korespondētājlocekļi Līgai Paurai — 50.

LZA 2. stāva izstāžu zālē atklāja sevišķu mākslas notikumu “Pseidozinātniskā konference”, kurā bija piedāvāti desmit pseidozinātnēm veltīti mākslas darbi. “Konferencē” piedalījās pieci mākslinieku pāri, kuri viens otra mākslas darbos meklēja norādes uz kādu pseidoteoriju. Ar saviem “referātiem pseidozinātnē” uzstājās māksliniece Baiba Baiba tandēmā ar Annu Malicku, Katrīna Neiburga un Estere Grāvere, Krišs Salmanis kopā ar mākslinieku apvienību “GolfClayderman”, Ivars Grāvlejs un Jānis Šneiders, savukārt, Miķeļa Fišera pseidozinātnisko teoriju interpretēja māksliniece Kerija Arne. Izstāde apmeklētājiem bija pieejama līdz 2. oktobrim.

4. septembrī Turaidas muzejrezervātā notika sarunas par vēsturi “Latviešu nācija. No tautas uz nāciju”. Sarunās piedalījās pētnieki no LU LVI un Vēstures un filozofijas fakultātes, Latvijas Nacionālās bibliotēkas un Turaidas muzejrezervāta — Gvido Straube, Mārtiņš Mintauris, Aija Priedīte-Kleinhofa, Vija Daukšte, Vija Stikāne. Diskusiju vadīja G. Zemītis.

Sarunas Turaidas muzejrezervātā turpināja šajā gadā jau uzsāktu LZA HSN rīkoto diskusiju “Latvieši — politiskā vai kultūras nācija?” — par vēsturi, kultūras traumām un to dziedēšanu. Diskusijā apsprieda tādas jēdzienus kā “tauta”, “nācija”, “kultūras nācija”, “politiskā nācija”, ideju lomu nācijas tapšanā, apgaismības ietekmi, personīgo brīvību kā progresa nosacījumu, modernās sabiedrības veidošanos, identitāti un varoņu, rituālu un vēsturiskās apziņas lomu nācijas tapšanā.

5. septembrī LZA goda loceklim Knutam Skujeniekam — 85.

LZA goda doktoram Jānim Rukšanam — 75.

10. septembrī LZA īstenajam loceklim Valdim Kokaram — 70.

LZA korespondētājloceklim Vladimiram Kasjanovam — 75.

LZA prezidents Ivars Kalviņš, LZA ģenerālsēkretāre Baiba Rivža, LZA īstenā locekle Edīte Kaufmane un LZA īstena loceklis Aivars Bērziņš piedalījās LLMZA pilnsapulcē.

13. septembrī LZA korespondētājlocekli Mārai Jurei — 60.

17. septembrī goda loceklim Mārtiņam Braunam — 70.

19. septembrī miris LZA korespondētājloceklis, kādreizējā LZA Polimēru mehānikas institūta direktors (1986–1988), izcils speciālists fizikā un polimēru mehānikā Roberts Maksimovs (02.07.1938.–19.09.2021.).

21. septembrī notika LZA Senāta sēde. Sēdes sākumā LZA īstenajam loceklim Ojāram Spāritim tika pasniegts Ukrainas Politisko zinātņu akadēmijas ārzemju locekļa diploms, to pasniedza Ukrainas Politisko zinātņu akadēmijas prezidents Petro Mironenko. Sēdes turpinājumā LZA īstenā locekle Inna Šteinbuka sniedza īsu informatīvu ziņojumu par valsts pētījumu programmas (VPP) “Covid-19 seku mazināšanai” projekta “reCOVvery-LV” rezultātiem un monogrāfiju “Latvijas tautsaimniecība pandēmijas ēnā un pēckrīzes izrāviena iespējas”. Senāts noklausījās trīs LZA jauno locekļu kandidātu zinātniskos ziņojumus: LZA korespondētājlocekles Dagnijas Ločas ziņojumu “Kalcija fosfāts saturoši biomateriāli kaulaudu inženierijai un lokālai terapeitisko aģentu piegādei”, LZA korespondētājlocekļa Aleksandra Rapoportas ziņojumu “Divi virzieni Latvijas mikrobioloģijā” un LZA korespondētājlocekles Ludmilas Vīksnas ziņojumu “Covid-19: klīniskās, bioķīmiskās un imūnģenētiskās paradigmas”. Senāts apstiprināja kandidātu sarakstu 2021. gada jaunu LZA locekļu vēlēšanām.

22. septembrī notika Fizikas un tehnisko zinātņu nodaļas (FTZN) sēde, kurā uzstājās trīs jauno LZA locekļu kandidāti. LZA korespondētājloceklis Vjačeslavs Kaščevs uzstājās ar referātu “Nanoelektronikas kvantu tehnoloģijas”, Andris Šutka ar referātu “Funkcionālo materiālu arsenāls Eiropas zaļā kursa efektīvākai īstenošanai” un Latvijas Universitātes Cietvielu fizikas institūta vadotais pētnieks Vladimirs Pankratovs ar referātu “Sinhrotrona starojums un funkcionālo materiālu luminiscences spektroskopija”.

23. septembrī notika HSN sēde, kurā ar ziņojumiem uzstājās trīs LZA korespondētājlocekļu kandidātes *Dr. philol.* Eva Eglāja-Kristsons, *Dr. paed.* Zanda Rubene, *Dr. iur.* Sanita Osipova. Sēdes otrajā daļā notika klātesošo locekļu balsojums par korespondētājlocekļu kandidātēm. Sēdes noslēgumā izstādes “Pseidozinātniskā konference” kuratore Luīze Rukšāne iepazīstināja sēdes dalībniekus ar izstādē apskatāmajiem darbiem.

25. septembrī LZA korespondētājloceklim Gustavam Latkovskim — 50.

26. septembrī LZA goda loceklim Jānim Streičam — 85.

30. septembrī notika ĶBMZN sēde, kurā uzstājās LZA īsteno locekļu un korespondētājlocekļu kandidāti. Rīgas Stradiņa universitātes (RSU) Medicīnas fakultātes Infekcijas katedras vadītāja, RSU Padomnieku konventa priekšsēdētāja *Dr. habil. med.* Ludmila Viksna ziņojumā “Covid 19: klīniskās, bioķīmiskās, radioloģiskās paradigmas iepriekš nezināmas slimības kontekstos” iepazīstināja ar saviem pēdējā gada pētījumiem VPP projektā. LU Mikrobioloģijas un biotehnoloģijas institūta Šūnu bioloģijas laboratorijas vadītājs *Dr. habil. biol.* Aleksandrs Rapoportss uzstājās ar ziņojumu “Divi virzieni Latvijas mikrobioloģijā”. *Dr. med.* Oskars Kalējs uzstājās ar prezentāciju “Bez zinātnes nav attīstības”. RSU Medicīnas fakultātes Psihiatrijas un narkoloģijas katedras vadītājs *PhD* Elmārs Rancāns uzstājās ar prezentāciju “Psihiskā veselība Latvijā — balto plankumu aizkrāsošana Eiropas kartē”.

Sagatavoja **Vera Hohlova**